

Tiesos Draugas Ekstra Nr. 78 LEBBS naujienos 2014 m. gruodis

*„Jei laikysitės mano mokslo, jūs iš tikro būsite mano mokiniai;
jūs pažinsite tiesą ir tiesa padarys jus laisvus.“ Jn 8,31-32*

*Tiesos Draugas Ekstra yra Lietuvos evangelikų baptistų bendruomenių
sąjungos leidinys, platinamas elektroniniu paštu, skirtas apžvelgti mūsų
bendrijos įvykius, naujienas, spausdinti aktualius straipsnius.*

Šiame numeryje:

*Advento linkėjimai
Mūsų tikėjimo istorijos eskizai. Bažnyčia V amžiuje
EBF maldos kalendorius*

Advento mintys

Mielieji TDE skaitytojai,

Su Naujais metais Jus! Ne tais, kur sausio pirmą dieną prasideda, bet su naujais bažnyčios metais – kurie visai neseniai mums prasidėjo su pirmąja Advento diena.

Bent jau mane būtent Advento žinia paguodžia kalėdinio šventimo įkarštyje – kuomet sunku pabėgti nuo visur tarškančių, lygtai jau nieko nebereiškiančių kalėdinių melodijų, kalėdinių nuolaidų, blizgių kalėdinių žaisliukų ir galiausiai kartu su jais dūžtančių žmonių vilčių, jog šios šventės pagaliau ir jiems atneš „Kalėdų stebuklą“ (kas jis toks, tas stebuklas, reklama paaiškinti nesiteikia).

O Advento žinia mums primena, kad esame kviečiami ne tik minėti dviejų tūkstančių metų Vaikelio gimimą, bet laukti Jo – Ramybės Kunigaikščio, Nuostabiojo Patarėjo, Galingojo Dievo, Amžinojo Tėvo – sugrįžimo. Šią mintį tikriausiai esame daugkart girdėję, bet, man rodos, neretai ją faktiškai ignoruojame. Adventas mus kviečia *mokytis laukti* Viešpaties sugrįžimo. Laukti aktyviai, dirbuojantis ten, kur esame gavę pašaukimą. Laukti kantriai, neišsigąstant sunkumų, kurie neabejotinai ir ne kartą iškils – gal net ir per šias Kalėdas. Laukti ir mokytis matyti platesnį paveikslą – ne tik prakartėlę, bet visą Dievo ir žmonių istoriją, tiek jau įvykusią, tiek pažadėtą. Laukti atidžiai, niekuomet nepamirštant, jog Dievo Karalystė kaip garstyčios grūdas auga nepastebimai, ir neretai ten, kur jos nesitikima.

Taip laukiant ir taip žvelgiant į pasaulį, tikriausiai prarasime dalį švenčių sentimentalumo. Tačiau Kalėdos bus tikresnės... Gerų, palaimintų visiems švenčių.

Lina Andronovienė ✓

Mieli TDE skaitytojai,

Pristatome šeštąjį pastoriaus Alberto Latužio straipsnį iš krikščionybės istorijos serijos.

Krikščionybė V amžiuje

Baigus trumpą krikščionybės IV amžiuje apžvalgą reikėtų paminėti dar kelis dalykus. Keletą šimtmečių krikščionys oficialiai nesvarstė Naujojo Testamento kanono klausimo. Atskirose bendruomenėse apie tai kalbėta, būta įvairių nuomonių, bet galutinio sprendimo vis nebuvo. Palaipsniui artėjant prie IV a. antrosios pusės, NT knygų sąrašas darėsi vis panašesnis į vartojamą mūsų laikais. Yra išlikęs Atanazo Aleksandriečio 367 m. rašytas laiškas, kuriame yra 27 mums žinomų NT knygų sąrašas. Atanasas rašo: „*Tai išganymo šaltinis, ir kiekvienas trokštantis atsigaivins gyvenimo žodžiais. Tik jame yra dieviškas mokymas. Niekas prie jo teneprideda nieko ir niekas teneatima nieko.*“ Manoma, kad NT knygų kanonas patvirtintas 383 m.

Antrame amžiuje prasidėjusios konkurencinės varžybos tarp svarbiausių imperijos miestų vyskupų tęsėsi iki IV amžiaus. Ne vieną kartą Romos vyskupai bandė pretenduoti į pirmaujančiųjų padėtį, bet iki Damazo (366-384) jie neturėjo realių išskirtinių teisių. Damazas žengė ryžtingą žingsnį, pirmą kartą Romos bažnyčią pavadinęs Apaštališkuoju sostu ir į kitus vyskopus kreipęsis kaip į sūnus, o ne brolius. Vėlesni Romos vyskupai tęsė Damazo pradėtą darbą ir vis garsiau kalbėjo apie tariamą Petro galią. Bet praeis dar pora šimtmečių, kol Romos vyskopus bus galima vadinti popiežiais tikraja to žodžio prasme.

Krikščionybė plito ir už Romos imperijos ribų. Viena stipriausių germanų genčių – gotai – jau IV amžiuje turėjo beveik visą Bibliją savo kalba. Tuo pasirūpino Vulfilas (311-383), kuris išrado gotų abėcėlę ir rūpinosi Biblijos vertimu. IV amžiuje krikščionybė jau buvo pasiekusi Pietų Arabijos gentis, taip pat prasidėjo aktyvi Abisinijos (Etiopijos) christianizacija. Buvo pasirūpinta Šv. Rašto vertimu į koptų kalbą.

Armėnijoje IV a. pabaigoje jau veikė daug bažnyčių ir mokyklų. V amžiuje buvo sukurta armėnų abėcėlė ir į armėnų kalbą išversta Biblija. Krikščionybė pasiekė ir Iberiją (dab. Gruziją) bei kitas Kaukazo tautas: abchazus, osetus.

*****

395 m. Romos imperija galutinai suskilo į dvi dalis: Rytų su sostine Konstantinopolyje ir Vakarų su sostine Romoje. Nuo tada Rytai ir Vakarai jau niekada nebebuvo kartu. Vakarų imperiją visą V amžių iš visų pusių puldinėjo kaimyninės gentys – ostgotai, vestgotai, burgundai ir kitos. Valdžia nesugebėjo organizuoti tinkamos gynybos bei palaikyti tvarką valstybės viduje. Todėl kritiniais momentais bažnytinės struktūros tapdavo visuomenės stabilumo garantais. Tokia padėtis skatino Romos vyskopus siekti dar didesnės pasaulietinės valdžios. Manipuliuojant tariama Petro viršenybe virš kitų apaštalų, buvo reiškiamos Romos vyskupų pretenzijos į valdžią visame krikščioniškame pasaulyje. Leonas I (440-461) laikė save „nevertu Petro įpėdiniu“, atsakingu už Visuotinę (katalikišką) Kristaus Bažnyčią, bet, žinoma, to negalėjo pripažinti Rytų bažnyčių vadovai. 476 m. buvo nuverstas paskutinis romėnų imperatorius Vakaruose, ir valstybė nustojo egzistavusi. Tuo tarpu rytinė dalis – Bizantija – išsilaikė dar 1000 metų.

Kalbant apie krikščionis V a. būtina paminėti **Augustiną**, vėliau pavadintą palaimintuoju. Jis gimė 354 m. pagonio romėno ir krikščionės Monikos šeimoje. Prieš pat mirtį įtikėjo ir tėvas. Augustino vaikystė ir jaunystė prabėgo Šiaurės Afrikoje. Jo kelias į krikščionybę buvo ilgas. Jis bandė skaityti Bibliją, bet tas užsiėmimas jam pasirodė nuobodus, ir jis

mieliau studijavo Cicerono raštus. Tačiau Ciceronas jam nepaaiškino gyvenimo prasmės, ir tada Augustinas susidūrė su **manichėjais** ir net įstojo į jų gretas. Tai buvo sekta, kuri atsirado iš beišnykstančių gnostikų likučių, priėmusių kai kuriuos krikščionybės elementus. Manichėjai skelbė asketišką gyvenimo būdą, bet Augustinas, iš arčiau pažinęs jų vadovų gyvenimą ir darbus, pasipiktino jų veidmainyste. Nerasdamas atramos savo gyvenimui net ėmė abejoti Dievo buvimu. Palikęs Šiaurės Afriką jis iškeliavo į Romą, o vėliau gavo retorikos mokytojo vietą Milane. Besiblaškydamas jis pradėjo ieškoti žemiško gyvenimo malonumų, bet čia jį sustabdė pokalbiai su sūnaus pėdomis atkeliavusia motina, kuri be perstojo meldėsi už jį.

Milane Augustinas susipažino su vyskupu Ambraziejumi, kuris jį įvedė į nuostabų Biblijos pasaulį. Sulaukęs 31 metų Augustinas sąžiningai sakė, kad vis dar neturi tvirto tikėjimo, kad jo širdyje siautėja audros. Ir toliau ieškodamas išėities jis skaitė ap. Pauliaus Laiško romiečiams 13-ąjį skyrių. Skaitydamas 13-14 eilutes: *„Kaip dieną elkimės padoriai, saugodamiesi apsirijimo, girtavimo, palaidumo, neskaistumo, nesantaikos ir pavydo. Apsivilkite Viešpačiu Jėzumi Kristumi ir nelepinkite savo kūno, netenkinkite jo geidulių“*, - Augustinas suvokė, kad Kristus jam gali duoti jėgų sutraukti nuodėmės pančius ir tapti nauju žmogumi.

387 m. Velykų išvakarėse vyskupas Ambraziejus pakrikštijo Augustiną. Nors IV a. pabaigoje kūdikių krikštas buvo beveik įteisintas, jį praktikavo ne visi, nes buvo įsitikinę, jog tai yra nukrypimas nuo pirmųjų krikščionių praktikos. Matyt, tokių pažiūrų laikėsi ir Augustino motina Monika. Po krikšto prasidėjo aktyvi Augustino veikla, kurią vertinti vienareikšmiškai vargu ar galima. Sugrįžęs į Šiaurės Afriką jis įkūrė ten pirmąjį vienuolyną, vėliau tapusį žymiu mokymo centru. 391 m. jis buvo ordinuotas presbiteriu, o vėliau išrinktas Hipono miesto vyskupu ir šias pareigas ėjo 35 metus. Augustinas parašė lotynų kalba

daugiau negu šimtą knygų ir traktatų, apie du šimtus laiškų. Buvo geras pamokslininkas ir ganytojas, teisėjas ir užtarėjas. Kai V amžiuje kilo vadinamasis **pelagianistų** teologinis ginčas, remdamasis Šv. Raštu Augustinas įrodė šio judėjimo pradininko Pelagijaus paklydimus. Pelagijus mokė, kad žmogus pajėgus pats nuspręsti, kokį gyvenimo būdą pasirinkti – gyventi nuodėmingai ar vadovautis aukštos moralės principais. Jis mokė, kad žmogus turi siekti išgelbėjimo savo jėgomis. Tuo tarpu Augustinas mokė priešingai: žmogus yra užvaldytas nuodėmės ir todėl jis negali nenusidėti. Taigi išganymas gali ateiti tik per Dievo malonės veikimą. Savo knygoje „Apie Dievo miestą“ jis rašė, kad norint tapti dangiškojo miesto piliečiu reikia gimti *„ne iš sugadintos nuodėmingos prigimties, o iš malonės, kuri išlaisvina prigimtį nuo nuodėmės“*.

Augustino argumentai buvo įtikinami, ir Pelagijaus mokymas buvo atmestas, o pats Pelagijus buvo ekskomunikuotas. Tada išnyko ir jo sekėjai.

Kova su Pelagijumi ir kitomis erezijomis pastūmėjo Augustiną į kitą kraštutinumą, ir jis pradėjo skelbti, kad jei Dievas nepaskirs žmogaus išgelbėjimui, tai šis ir nebus išgelbėtas. Pagal Augustiną išėitų, kad Dievas vienus žmones yra paskyręs amžinoms palaimoms, o kitus – amžinam pasmerkimui. Šie teiginiai sukėlė daug ginčų, kurie ypač sustiprėjo po jo mirties.

Keista, bet Augustino mokymas padėjo galutinai įsigalėti kūdikių krikštui. Apibendrinant galima sakyti, kad daugeliu atžvilgių Augustinas padėjo pamatus lotyniškajai Romos katalikų bažnyčiai ir jos raidai.

V amžiuje buvo kilęs ne vienas teologinis ginčas, o jų sprendimui buvo dažnai naudojamos nekrikščioniškos priemonės. Laimėdavo tie, kurie garsiau kalbėdavo arba kieno pusėje būdavo valdžia ir jėga. Net du šiame šimtmečiuje vykę Visuotiniai Bažnyčios susirinkimai sprendė painius teologinius

ginčus: III Efezo susirinkimas (431 m.) ir Chalkedono (451 m.).

Šiame amžiuje Bažnyčioje vis labiau įsigalėjo tendencija Mariją tituluoti „Dievo gimdytoja“. Kai kur ji net buvo sudievinama ir keliama į vieną lygį su Kristumi.

III Visuotinis susirinkimas Efeze

Prasidėjus intensyviems mariologiniams ginčams, juose aktyviai dalyvavo Konstantinopolio vyskupas **Nestorijas**, kuris labiau pabrėždavo žmogiškąjį Jėzaus Kristaus prigimties ypatumą. Nestorijas neneigė, kad Kristus visuomet buvo Dievas – ir iki savo gimimo iš žmogaus kūno. Marija Dievo paskirtu laiku Jam tik davė žmogaus kūną ir savo pienu maitino ne Dievą, o kūdikį Jėzų. Todėl Nestorijas primygtinai siūlė vadinti Mariją ne Dievo, o Kristaus gimdytoja. Tačiau toks aiškinimas buvo nepriimtinas ne tik dvasininkams, bet ir paprastiesiems žmonėms, kurių protuose ir širdyse dar buvo gyvos pagoniškos šaknys, reikalaujančios ir moteriškos dievybės. Priešiškumas Nestorijui augo, o šiai kampanijai ėmė vadovauti Aleksandrijos vyskupas **Kirilas**, kuris paleido į apyvertą diplomatiją, melą, apgaulę ir šantažą. Veikdamas per imperatoriaus Teodozijaus II žmoną ir seserį, Kirilas sukėlė visuomenėje neigiamą nuomonę apie Nestoriją, taip pat paveikė Romos vyskupą Celestiną, kad šis Nestoriją prakeiktų. Silpnavalis imperatorius dėl mariologinio klausimo nutarė sušaukti 431 m. Bažnyčios susirinkimą Efeze, bet nesugebėjo pasirūpinti susirinkimo organizavimo ir vedimo tvarka. Tuo pasinaudojo Kirilas: palaikomas jam ištikimų vyskupų, jis panaudojo gudrybę ir, nesulaukęs Nestorijo ir jo šalininkų bei Romos popiežiaus atstovų, atidarė susirinkimą. Tie, kurie buvo nepatenkinti Kirilo veiksmais, buvo išvaryti. Tos pačios dienos pabaigoje Nestorijas už akių buvo nuteistas. Jis buvo nušalintas nuo pareigų ir ekskomunikuotas. Po šiuo sprendimu pasirašė 200 vyskupų.

Po keturių dienų atvyko Nestorijas ir jo šalininkai. Sužinoję, kas įvyko, jie organizavo kitą susirinkimą. Buvo peržiūrėtas Kirilo

mokymas ir jo nekrikščioniški veiksmai, už tai jis buvo nušalintas nuo pareigų, o visi jo šalininkai laikinai ekskomunikuoti iki atgailos.

Imperatorius dėl tokios padėties pasimetė ir iš pradžių liepė už sukeltus neramumus įkalinti ir Nestoriją, ir Kirilą. Tačiau Kirilas, padedant imperatoriaus namų moterims, sugebėjo iš kalėjimo pabėgti. Nestorijas, paveiktas šių įvykių, atsistatydino iš Konstantinopolio vyskupo pareigų, o vėliau imperatoriaus buvo išsiųstas į tremtį. Jo šalininkus persekiojo, ir jie turėjo pasitraukti iš imperijos į kitus kraštus, tačiau neramumai nesibaigė. Po poros metų imperatorius pasiūlė abiem pusėms susitaikyti ir pasirašyti vadinamąją Antiochijos uniją. Šis dokumentas tapo iš esmės Efezo Susirinkimo dokumentu, kuriame be šešių Nestoriją smerkiančių punktų, nenurodant pasmerkimo priežasties, daugiau nieko nebuvo. Šis vienas iš skandalingiausių Bažnyčios susirinkimų vėliau buvo pripažintas III Visuotiniu Bažnyčios susirinkimu, kurio darbo rezultatas buvo pergalė dėl Marijos – Dievo gimdytojos dogmos.

V a. kilo ir vadinamasis **monofizitų** ginčas, kurio pradininkas buvo vienuolis Eutichijus iš Konstantinopolio. Nestorijas daugiau pabrėžė Kristaus žmogiškąją prigimtį, o Eutichijus aiškino, kad Kristuje buvo tik viena – dieviška prigimtis. Nors Chalkedono Visuotiniame susirinkime monofizitų mokymas buvo pasmerktas, ši kryptis krikščionybėje išliko iki šiol ir dominuoja kai kuriose Rytų bažnyčiose: armėnų, koptų (egiptiečių), etiopų, sirų ir kt.

IV Visuotinis Bažnyčios susirinkimas Chalkedone

Jis buvo sušauktas imperatoriaus Markiono 451 m. Chalkedono mieste netoli Konstantinopolio. Jame dalyvavo apie 600 vyskupų. Romos vyskupas Leonas I, nors ir buvo kviestas, nedalyvavo, bet atsiuntė savo atstovus. Susirinkime buvo priimti keli svarbūs teologiniai teiginiai, pvz., apie Kristų: „*Jis yra tobulas tiek savo dieviškume, tiek savo žmogiškume, – tikras Dievas ir tikras Žmogus.*“ Šis ir kiti sprendimai įtvirtino ir dieviškosios Trejybės esmę. Jie pripažįstami katalikų,

stačiatikių ir daugumos protestantų kaip ortodoksinės teologijos pagrindai. Po Chalkedono susirinkimo teologiniai ginčai, labai pakenkę Bažnyčiai, pradėjo rimti. Bet kartu reikėtų pastebėti, kad minties laisvei buvo pakirpti sparnai.

Pamaldos ir apeigos

Vis labiau ryškėjo polinkis į prabangą ir sekmadieninių pamaldų standartizaciją. Vienodos liturgijos dar nebuvo, bet to link buvo einama. Vyskupas ar presbiteris galėjo laisvai keisti tekstus pagal tradiciškai nusistovėjusius rėmus. Apie 350-uosius metus be sekmadieninių pamaldų atsirado ir trumpos kasdienės, ir jos dažnai būdavo skirtos tikėjimo kankinių atminimui.

Pamaldų metu buvo siekiama mistikos ir paslaptingo, todėl daugelyje vietų atsirado uždanga arba neaukšta pertvara, nuo susirinkimų salės skirianti eucharistijos stalą, kuris vėliau pradėtas vadinti altoriumi. Tačiau priešiskai buvo žiūrima į smilkalus, nes tai primindavo neseniai buvusius persekiojimus, kai krikščionys būdavo verčiami smilkyti pagoniškųjų dievų garbei. Smilkymas bažnyčioje atsirado tik II tūkstantmetyje.

V a. palaipsniui buvo pradėta dėvėti kunigiškus drabužius. Iš pradžių į tai žiūrėta nepalankiai, bet vėliau kunigišką aprangą ir išskirtinumą buvo bandoma pagrįsti Senojo Testamento pavyzdžiu, ir tai tapo visuotiniu reiškiniu. Romos vyskupas Leonas I įvedė iki tol neregėtą naujovę: slaptą atgailą arba išpažintį dvasininkui. Bažnyčiose atsirado daug žymių žmonių, kuriems atrodė nepatogu viešai kalbėti apie savo nuodėmes, todėl Leonas I nutarė „palengvinti“ šią procedūrą. Rytuose

(Tęsinys kitame numeryje)

Albertas Latužis ✓

Europos Baptistų Federacijos (EBF) maldos kalendorius

Gruodžio 1-7 meldėmės už:

tokia praktika atsirado anksčiau negu Vakaruose. Suaugusiųjų buvo krikštijama vis mažiau, todėl katechizacija beveik išnyko, o jeigu pakrikštydavo suaugusį žmogų, vietoj maldos uždedant rankas būdavo patepama iš anksto vyskupo pašventintu aliejumi. Šalia tokių jau pirmaisiais amžiais švenčiamų švenčių, kaip Velykos, Sekminės, Kristaus gimimas, pradėtos švęsti ir kitos: Apreiškimas Marijai, kryžiaus išaukštinimas. Prieš Velykas jau buvo laikomasi keturiasdešimties dienų pasninko.

V a. krikščioniškojo pasaulio teritorija buvo pasidalijusi į penkis patriarchatus: Romos, Konstantinopolio, Aleksandrijos, Antiochijos ir Jeruzalės. Plėtėsi jų valdymo aparatas ir atsirado naujos pareigybės bei titulai. Anksčiau kelis šimtmečius buvo tik vyskupai, presbiteriai ir diakonai, o dabar atsirado ir metropolitai, arkivyskupai, o stambųjų penkių centrų vadovai vadinosi patriarchais arba popiežiais.

Reikėtų prisiminti, kad per visą V amžių Rytų krikščionybę išvargino ilgai užsitęsę teologiniai ginčai, vykę visuose keturiuose patriarchatuose, kurie labai sumenkino krikščionybės autoritetą. Vakarų, arba Romos, patriarchate buvo žymiai ramiau. Čia giliau suleisti šaknis sugebėjo tik arijonai. Galbūt šios aplinkybės turėjo įtakos Romos vyskupui Leonui I, kuris jose matė Dievo palankumą „Petro įpėdiniui“. Leonas I per savo vyskupavimo metus (440-461) pastoviai siekė didesnės įtakos visai krikščionijai. Jis pabrėždavo, kad Petras buvo Romos bendruomenės vadovas, o visi kiti Romos vyskupai yra jo įpėdiniai. Leonas daug pasiekė ir jo vardas tapo populiarius, tačiau jo dar negalima vadinti popiežiumi vėlesnių laikų prasme.

Slovakijos baptistų sąjunga

Bendruomenių skaičius: 24
Bendras narių skaičius: 1 931
Prezidentas: Darko Kraljik
Generalinis sekretorius: Tomash Valchar

Gruodžio 8-14 meldžiamės už:

Lietuvos evangelikų baptistų bendruomenių sąjunga

Bendruomenių skaičius: 8
Bendras narių skaičius: 290
Pirmininkas: Irmantas Pinkoraitis

Gruodžio 15-21 meldžiamės už:

Velso baptistų sąjunga

Bendruomenių skaičius: 406
Bendras narių skaičius: 12 423
Prezidentai: Hazel Williams-Jones ir Huw Stephens
Generalinis sekretorius: Peter M Thomas

Gruodžio 22-28 meldžiamės už:

Rumunijos (vengriškai kalbančių) baptistų bažnyčių konvenciją

Bendruomenių skaičius: 247
Bendras narių skaičius: 8 954
Prezidentas: József Simon
Generalinis sekretorius: Jozsef Kovacs

Gruodžio 29 – sausio 4 meldžiamės už:

Armėnijos evangelikų krikščionių baptistų sąjunga

Bendruomenių skaičius: 155
Bendras narių skaičius: 4 920
Prezidentas: Gagik Tarverdyan
Generalinis sekretorius: Asatur Nahapetyan

EBF maldos kalendorių bei išsamesnę informaciją apie maldos poreikius galite rasti Europos Baptistų Federacijos internetiniame puslapyje: <http://www.ebf.org>. ✓

*Straipsniai trumpinami ir redaguojami redakcijos nuožiūra. Redakcijos nuomonė ne visada sutampa su autorių nuomone.

*Jei norite atsisakyti naujienų, atsiųskite tuščią elektroninį laišką su žodeliu - NESIŪSTI.

© Lietuvos evangelikų baptistų bendruomenių sąjunga

El.paštas: office@baptist.lt